

Zenon Andrzejewski, *Dr Ludwik Grossfeld, adwokat, społecznik i polityk*, „Nasz Przemysł” 2009, nr 1, s. 8-9

Ludwik Grossfeld

Urodził się 26.10.1889 r. w Przemyślu przy ul. Lwowskiej 27 jako syn Izydora – kupca i Barbary z d. Blumenfeld. Klasy I i II szkoły powszechnej ukończył w domu, ucząc się pod okiem prywatnych korepetytorów, natomiast od 1.09.1897 r. zaczął uczęszczać na naukę codzienną do Szkoły Ludowej 4-klasowej Męskiej im. S. Konarskiego w Przemyślu. Po ukończeniu szkoły ludowej, w latach 1899–1907 był uczniem c.k. Gimnazjum I Wyższego w Przemyślu (późniejsze im. J. Słowackiego), w którym 27 maja 1907 r. zdał egzamin dojrzałości. W latach gimnazjalnych należał do takich organizacji młodzieży socjalistycznej „Promień” i „Zjednoczenie”. Jako uczeń gimnazjum brał udział w demonstracjach, pochodach i wiecach przemyskich robotników, walcząc o prawa socjalne i polityczne. W roku 1907 wstąpił do Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska (PPSD), kierowanej przez adwokata dra H. Liebermana.

Droga do adwokatury

W roku akad. 1907/08 podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu we Lwowie, które ukończył w roku 1911, uzyskując absolutorium. 10.07.1912 r., po złożeniu trzech egzaminów ścisłych, tzw. rygorów, promował się na doktora praw w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i odbył aplikację w Sądach Okręgowym i Grodzkim w Przemyślu, a następnie w renomowanych kancelariach adwokackich dra M. Marguliesa i dra L. Peipera.

W latach 1912–1914 był członkiem Komitetu Miejsowego PPSD.

W roku 1915 został powołany jako szeregowy do armii austriackiej, w której służył do końca I wojny światowej, dochodząc do stopnia podporucznika. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości ukończył aplikację w kancelarii dra J. Mantla i po złożeniu w lipcu 1919 r. egzaminu adwokackiego otworzył w Przemyśle przy ul. Serbańskiej 4 I p. własną kancelarię, która z czasem została przeniesiona na ul. Franciszkańską 20 i pod tym adresem działała do wybuchu wojny w 1939 r.

Spółecznik

Zgodnie z wyznawaną ideologią dr L. Grossfeld zawod adwokata traktował jako służbę społeczną. Jego kancelaria była przystanią i oparciem dla ludzi potrzebujących pomocy nie tylko prawnej, ale także materialnej i moralnej. Biedota robotnicza miała w nim obrońcę swoich praw w sądach, w radzie miejskiej Przemyśla i przed wszystkimi władzami. Procesy prowadził nierzadko bezpłatnie, często dokładał do opłat sądowych, kupował lekarstwa chorym, udzielał pomocy w gotówce. Na przestrzeni dwudziestu lat dał się poznać jako wybitny obrońca w sprawach karnych. Występował w licznych procesach politycznych, bronił działaczy ruchu robotniczego, zarówno socjalistów, jak i komunistów, a gdy po wielkim strajku chłopskim w 1937 roku w więzieniach znalazły się setki chłopów-ludowców z powiatów jarosławskiego, przemyskiego i mościskiego dr Grossfeld od pierwszej chwili roztoczył nad nimi bezinteresowną opiekę, organizując

pomoc prawną, ułatwiając widzenia z rodzinami i doręczenie paczek żywnościowych.

Dr L. Grossfeld zajmował się także problematyką ochrony lokatorów. Będąc sekretarzem Stowarzyszenia Lokatorów w Przemyślu i członkiem Zarządu Centralnego Związku Zrzeszeń Lokatorów opracował i wydał razem z A. Frimem vademecum pt. „Poradnik dla lokatorów. Nowa ustawa o ochronie lokatorów i ustawy o rekwizycji mieszkań” (Przemyśl 1921). Jako członek i opiekun Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci uczestniczył w zakładaniu przedszkoli i subwencjonował kolonie i półkolonie dla dzieci z rodzin robotniczych. Działal też na polu upowszechniania kultury wśród młodzieży robotniczej, pomagając przy zakładaniu chórów, orkiestr i sceny teatralnej.

Polityk

Działalność zawodowa dra Grossfelda splatała się ściśle z jego aktywnością polityczną. W ciągu całego okresu międzywojennego pełnił na przemian funkcję sekretarza i przewodniczącego Okręgowego Komitetu Robotniczego PPS na okręg: Przemyśl – Dobromil – Sanok – Krosno – Brzozów. Jeździł po terenie wygłaszając prelekcje i odczyty na zebraniach organizacyjnych, przemawiał na zgromadzeniach publicznych, mityngach i manifestacjach robotniczych.

Bliskie stosunki łączyły dra Grossfelda także z wieloma działaczami ludowymi. Przyjaźnił się z Ignacym i Zofią Solarzami, niejednokrotnie odwiedzał Gacką Górkę k. Przeworska, jako prelegent brał udział w zjazdach wychowanków Wiejskiego Uniwersytetu Orkanowego.

Przez dwadzieścia lat dr Grossfeld współredagował tygodnik społeczno-polityczny „Nowy Głos Przemyski”, będący lokalnym organem PPS, do którego pisał większość artykułów wstępnych. Nie szczędził funduszy na utrzymanie pisma i bronił je przed konfiskatami w sądach. W latach 1927–1928 pełnił funkcję wydawcy i redaktora odpowiedzialnego periodyku. Rokrocznie współorganizował manifestacje pierwszomajowe, na których wygłaszał przemówienia. 5.08.1935 r. uczestniczył w wiecu poświęconym bojkotowi wyborów do Sejmu. Na początku 1939 r. wygłosił w lokalu Centralnej Żydowskiej Organizacji Szkolnej przy ul. Słowackiego 23 w Przemyśle odczyt pt. „Czy istnieje sprawiedliwość klasowa”.

W latach 1929–1939 był radnym rady Miejskiej w Przemyśle, gdzie z ramienia klubu radnych PPS walczył o pełny samorząd i jego niezależność. Z trybuny magistrackiej krytykował elity rządzące w mieście i powiecie za wyzysk i wrogi stosunek do walczących o prawa ekonomiczne i polityczne robotników. W ruchu zawodowym współpracował z przemyską Radą Klasowych Związków Zawodowych, prowadził strajki, występował na konferencjach w Inspektoracie Pracy i Starostwie. W latach 1921–1929 był wiceprzewodniczącym, a następnie przewodniczącym Zarządu Powiatowego Kasy Chorych na powiaty: Przemyśl i Dobromil, oraz członkiem Zarządu Okręgowego Kas Chorych we Lwowie. Jednocześnie był organizatorem i przewodniczącym oddziału Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Przemyśle.

Działalność polityczna dra L. Grossfelda w Przemyśle i regionie została dostrzeżona i doceniona przez

centralne władze PPS. Na kolejnych kongresach partii był wybierany do rady Naczelnej PPS, komisji rewizyjnej i centralnego sądu partyjnego. W 1928 roku kandydował w wyborach do Sejmu, a w grudniu 1931 roku występował jako świadek w głośnym procesie brzeskim.

Dr L. Grossfeld działał też czynnie w Zrzeszeniu Prawników Socjalistów. Na zjazdach w czerwcu 1935 r. i listopadzie 1936 r. wybierano go do składu Zarządu Zrzeszenia.

Na emigracji

Po wybuchu wojny niemiecko-polskiej we wrześniu 1939 roku przedostał się przez Rumunię do Francji, a po jej kapitulacji w czerwcu 1940 r. do Wielkiej Brytanii. Podczas pobytu we Francji, w styczniu 1940 r. w Angers wszedł do Komitetu Zagranicznego PPS i został Sekretarzem generalnym Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, pozostając na tym stanowisku w polskim rządzie emigracyjnym w Londynie do lipca 1943 r. W KZ PPS wraz z H. Liebermanem, S. Stańczykiem, J. Szczyrkiem i J. Beluch-Belońskim należał do lewicowego skrzydła, opowiadającego się za współpracą ze Związkiem Sowieckim. Grupa ta podjęła uchwałę popierającą zawarcie 30.07.1941 r. tzw. układu Sikorski-Majski.

W 1942 r. po wybraniu J. Kwapińskiego przewodniczącym Komitetu Zagranicznego PPS, dr L. Grossfeld został sekretarzem Komitetu. 13.07.1943 r. objął w rządzie emigracyjnym tekę Ministra Skarbu i urząd ten piastował do 24.11.1944 r. Na znak protestu przeciw antysowieckiej polityce gabinetu T. Arciszewskiego wystąpił z rządu, a w marcu

1945 r. wraz z całą opozycyjną grupą opuścił szeregi Komitetu Zagranicznego PPS. Po rozłamie współorganizował tzw. Zjednoczoną Grupę członków PPS w Wielkiej Brytanii, która 15.07 1945 r. wydała w „Jutrze Polski” oświadczenie o uznaniu Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej i poparciu działań zmierzających do zjednoczenia sił socjalistycznych w kraju w jednej partii.

Znowu w kraju

W lipcu 1945 r. TRJN mianował dr. L. Grossfelda komisarzem Banku Polskiego w Londynie i powołał go na członka Komisji Likwidacyjnej tegoż banku. Po wykonaniu zadania dr Grossfeld powrócił do kraju i zamieszkał w Warszawie przy al. Szucha 16 m. 15.

18.10.1945 r. został mianowany podsekretarzem stanu w Ministerstwie Żeglugi i Handlu Zagranicznego, a od 7.02.1947 r. pełnił funkcję kierownika tego resortu. 15.04.1947 r. objął stanowisko podsekretarza stanu ds. handlu zagranicznego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. W marcu 1949 r. powierzono mu misję zorganizowania Polskiej Izby Handlu Zagranicznego, a po jej utworzeniu 28.09.1949 r. został mianowany prezesem Izby. Na stanowisku tym pozostał już do dnia śmierci.

Pełniąc wysokie funkcje rządowe dr L. Grossfeld prowadził nadal aktywną działalność polityczną. Po powrocie z Wielkiej Brytanii we wrześniu 1945 r. wstąpił do odtworzonej PPS i 4.11.1945 r. został dokooptowany do Rady Naczelnej partii. Od 29.12.1945 r. był posłem do Krajowej Rady Narodowej. W 1946 r. uczestniczył w Międzynarodowych Konferencjach Socjalistycznych w Londynie i Bour-

nemouth. W kwietniu 1946 r. wszedł w skład Komisji Spraw Zagranicznych, utworzonej przez Centralny Komitet Wykonawczy PPS. W maju 1946 r. został członkiem Sekcji Morskiej, powołanej przy Radzie Gospodarczej PPS, a od listopada tego roku wchodził w skład Rady Organizacyjnej przy CKW PPS. W styczniu 1947 r. wybrano go na posła do Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej. Na XXVII Kongresie PS wszedł do Rady Naczelnej Partii i pozostawał w jej składzie do Kongresu Zjednoczeniowego PPS i PPR. Zmarł 13.09.1955 r. w Warszawie. Został pochowany na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w kwaterze B2 – rząd 9 – grób 1.